

บทที่ 2

การวิเคราะห์ชุมชนคลองอัมพวาเพื่อการท่องเที่ยว

ในรอบทศวรรษที่ผ่านมา การท่องเที่ยวได้ชื่อว่าเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่สุดของโลก การท่องเที่ยวเป็นช่องทางสร้างรายได้และการหมุนเวียนของเงินตราระหว่างประเทศ จึงมีความสำคัญต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาเป็นอย่างยิ่ง ในขณะเดียวกัน กิจกรรมการท่องเที่ยวก็ส่งผลกระทบต่อสังคมวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างมากมาย ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดแนวทางใหม่ของการท่องเที่ยว ที่คำนึงถึงและพยายามลดผลกระทบทางลบที่จะเกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนในท้องถิ่น การท่องเที่ยวแนวทางใหม่นี้ ได้แก่ “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Conservation-Oriented Tourism)”

2.1 การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ความหมายอย่างกว้างๆของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือ “รูปแบบของการท่องเที่ยวที่เคารพต่อประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ช่วยปกป้องและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และให้ความรู้ความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว” ซึ่งแบ่งออกเป็น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-Tourism) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม (Agricultural-Tourism)

- การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เน้นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ หรือมรดกทางธรรมชาติ (Natural Heritage) ได้แก่ พืช-สัตว์ตามธรรมชาติ แม่น้ำ ทะเล ภูเขา ป่าไม้ ระบบนิเวศ ภูมิประเทศ ฯลฯ
- การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เน้นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นหรือมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) ได้แก่ โบราณสถาน ย่านประวัติศาสตร์ ศาสนสถาน เมือง ชุมชน หมู่บ้าน อาคาร รวมถึงประเพณี วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น การแสดงทางศิลปวัฒนธรรม
- การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม เน้นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับผลผลิต การบริการ และประสบการณ์ด้านการเกษตรกรรมของท้องถิ่น (Local Agriculture)

2.1.1 หลักการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

- 1) เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม
- 2) ก่อให้เกิดประโยชน์ในระยะยาวแก่การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ส่วนหนึ่งของรายได้ควรย้อนกลับไปสนับสนุนการอนุรักษ์
- 3) เสริมสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยว ให้ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม สภาพสังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 4) ในการวางแผน ตัดสินใจ ดำเนินงาน ตลอดจนการควบคุมดูแล ควรให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากที่สุด
- 5) มีการจัดการและควบคุมจำนวนของนักท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ไม่เกินความสามารถของชุมชนในท้องถิ่น และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวจะรองรับได้
- 6) การสร้างหรือการจัดการใดๆ ควรคำนึงถึงข้อจำกัดของสภาพแหล่งท่องเที่ยวตามลักษณะที่เป็นอยู่

2.1.2 การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนอัมพวาและพื้นที่ใกล้เคียง

ชุมชนอัมพวา เป็นชุมชนที่มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ว่า มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เดิมเป็นชุมชนขนาดเล็กที่ขึ้นตรงต่อจังหวัดราชบุรี มีการพัฒนาต่อเนื่องภายใต้อิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและความเชื่อความศรัทธาในทางพระพุทธศาสนา มีการส่งเสริมรดกทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่ยังคงมีให้เห็นในปัจจุบันมากมาย ศิลปกรรมที่สำคัญในท้องถิ่นอัมพวา ส่วนใหญ่เป็นศิลปกรรมที่เนื่องในพระพุทธศาสนา มีการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับศิลปกรรมในท้องถิ่นใกล้เคียง จนเกิดเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ศิลปกรรมที่สำคัญเนื่องในพุทธศาสนามีปรากฏอยู่ในวัด เช่น

สถาปัตยกรรม มี โบสถ์ วิหาร พระปรางค์ เจดีย์ กุฏิ หอไตร

ประติมากรรม มี พระพุทธรูปปาง ลวดลายแกะ ปั้นประกอบสถาปัตยกรรม

จิตรกรรม มี จิตรกรรมฝาผนัง

ศิลปกรรมเหล่านี้ผ่านการสั่งสมมานานได้รับการทำนุบำรุงมาโดยตลอด ถือเป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คน เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุที่สำคัญ และได้รับการดูแลจากหน่วยงานของทางราชการ ขึ้นทะเบียนเป็นสมบัติของชาติ ดังนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงแหล่งโบราณสถาน / โบราณวัตถุที่ขึ้นทะเบียนแล้ว

โบราณสถาน / ที่ตั้ง	สิ่งสำคัญ	อายุสมัย	การประกาศขึ้นทะเบียน	หมายเหตุ
วัดบางแคใหญ่ ต.แควอ้อม อ.อัมพวา	1) อุโบสถหลังเก่า 2) วิหารคด 3) เจดีย์ย่อมุมไม้สิบสอง 4) หอไตร	รัตนโกสินทร์	ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 115 ตอนพิเศษที่ 38 ง วันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ.2541	
วัดอินทาราม ต.เหมืองใหม่ อ.อัมพวา	1) อุโบสถหลังเก่า 2) เจดีย์ย่อมุม 3) พระประธานในอุโบสถ	อยุธยา - รัตนโกสินทร์	ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 115 ตอนพิเศษที่ 38 ง วันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ.2541	อุโบสถชำรุดทรุดโทรมมาก
วัดอัมพวันเจติยาราม ต.อัมพวา อ.อัมพวา	1) พระตำหนักไม้ขนาดกว้าง 11.50 เมตร ยาว 19.50 เมตร 2) พระวิหารคด ก่ออิฐถือปูนขนาดกว้าง 27 เมตร ยาว 37 เมตร ผนังในเปิดโล่ง ผนังนอกทึบ 3) พระปรางค์ก่ออิฐถือปูนย่อมุมไม้สิบสอง 4) พระอุโบสถ 5) พระที่นั่งทรงธรรมก่ออิฐถือปูน 6) หอระฆัง 7) กุฏิไม้ทรงไทย	อยุธยา - รัตนโกสินทร์	ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 74 ตอนที่ 96 วันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2500	สมัยรัชกาลที่ 3 บูรณะพระอุโบสถ ปี 2515 บูรณะพระอุโบสถ ปี 2539 บูรณะหมู่กุฏิทรงไทย งบประมาณ 28,000,000 บาท
วัดเขายี่สาร ต. ยี่สาร อ.อัมพวา	1) ศาลาการเปรียญ 2) อุโบสถ 3) วิหารบนยอดเขา มีลักษณะรูปเรือ 4) เจดีย์ 5) ศาลาพระฉัน 6) หอระฆัง	อยุธยาตอนปลาย	ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 52 ตอนที่ 75 วันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2478	

ตารางที่ 2.1 แสดงแหล่งโบราณสถาน / โบราณวัตถุที่ขึ้นทะเบียนแล้ว (ต่อ)

โบราณสถาน /ที่ตั้ง	สิ่งสำคัญ	อายุสมัย	การประกาศขึ้น ทะเบียน	หมายเหตุ
วัดบางกะพ้อม ต.อัมพวา อ.อัมพวา	1) วิหารประดิษฐานรอย พระพุทธรูปบาท 2) โบสถ์เก่า 3) ศาลาการเปรียญ	รัตนโกสินทร์ ตอนต้น	ประกาศในราชกิจจานุ เบกษา เล่ม 113 ตอน พิเศษที่ 50ง วันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ.2539	
วัดปากน้ำ ต.เหมืองใหม่ อ.อัมพวา	1) วิหารพุทธไสยาสน์ 2) ศาลาการเปรียญ 3) เก๋งจีน 4) เรือนไม้สักทรงปั้นหยา (อาคารเรียนเก่า) 5) วิหารน้อย 6) ศาลาท่าน้ำ	รัตนโกสินทร์	ประกาศในราชกิจจานุ เบกษา เล่ม 113 ตอน พิเศษที่ 50ง วันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ.2539	โบราณสถานมีสภาพ ชำรุด ทุุด โทรมมาก โดยเฉพาะ วิหารพุทธไสยาสน์

ที่มา : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรสงคราม

2.1.3 สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญบริเวณชุมชนอัมพวาและพื้นที่ใกล้เคียง (แผนที่ที่ 2.1)

อุทยานพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย หรือที่รู้จักกันว่า “อุทยานรัชกาลที่ 2” ตั้งอยู่ใกล้ๆ วัดอัมพวันเจติยาราม มีถนนสายอัมพวา-บางนกแขวกผ่านหน้าอุทยาน อุทยานนี้เป็นโครงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สด็จพระราชดำเนินมาเปิดป้ายอุทยานเมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2522 และเปิดให้ประชาชนเข้าชมเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2530 ภายในอุทยานแบ่งพื้นที่ออกเป็น 5 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 เป็นลานจอดรถหน้าอุทยาน

ส่วนที่ 2 เรียกว่า “ลานโชน” เป็นโรงละครกลางแจ้ง

ส่วนที่ 3 เป็นหมู่บ้านเรือนไทย จำนวน 5 หลัง โดยจัดเป็นพิพิธภัณฑ์พระพุทธเลิศหล้านภาลัย 1 แห่ง และเป็นหอสมุดพระพุทธเลิศหล้านภาลัยอีก 1 แห่ง

ส่วนที่ 4 เป็นสวนพฤกษชาติ มีพันธุ์ไม้ในวรรณคดีนานาชนิด

ส่วนที่ 5 เป็นพื้นที่ที่ติดกับแม่น้ำ มีศาลาอเนกประสงค์ มีทำน้ำและเรือประพาสในบริเวณนี้

หมู่บ้านเรือนไทย

บรรยากาศภายในอุทยาน

วัดอัมพวันเจติยาราม เป็นพระอารามหลวง ตั้งอยู่ที่ปากคลองอัมพวาใกล้กับอุทยานรัชกาลที่ 2 เดิมชื่อว่า “วัดอัมพวา” ตามชื่อตำบล ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น “วัดอัมพวันเจติยาราม” ซึ่งมีความหมายว่า “สวนมะม่วงอันร่มรื่นเกษมสำราญเป็นที่เคารพบูชา” เป็นวัดสำคัญคู่กับวัดสุวรรณดารารามในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นวัดประจำราชวงศ์จักรีทางฝ่ายพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 วัดอัมพวันเจติยารามเป็นวัดประจำราชินิกุลทางฝ่ายสมเด็จพระอัมรินทรามาตย์ พระราชินีในรัชกาลที่ 1 พระอุโบสถมีลักษณะทรงแบบพระอุโบสถวัดสุวรรณดารารามสันนิษฐานว่าสร้างในสมัยรัชกาลที่ 1 และซ่อมแซมครั้งใหญ่ในสมัยรัชกาลที่ 3 ภายในมีพระประธาน ซึ่งได้ฐานพระประธานบรรจุพระอัฐิของสมเด็จพระรูปศิริโสภาคย์มหานาคนารี และมีภาพจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถ ซึ่งเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับวรรณคดีไทย เช่น เรื่องไกรทอง สังข์ทอง คาวี อิเหนา และเรื่องพระบรมราชาภิเษกใน รัชกาลที่ 2 ซึ่งเรื่องนี้อยู่บริเวณผนังระหว่างประตูพระอุโบสถ เป็นภาพการเสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนคร โดยกระบวนพยุหะยาตราทางสถลมารค ภาพตรงส่วนนี้เป็นส่วนที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงลงฝีพระหัตถ์พระพักตร์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ภาพหน้าทวารกลาง และต้นไม้ข้างป้อมริมกำแพง ถือเป็นปฐมในการเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังนี้

นอกจากนี้ภายในวัดยังมีพระปรางค์สีขาว ซึ่งสร้างในบริเวณสถานที่ประดิษฐานของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 และเป็นที่บรรจุพระบรมสรีรังคารของพระองค์เอาไว้เป็นอนุสรณ์ที่กราบไหว้ของพสกนิกร บริเวณใกล้ๆ กันมีพระที่นั่งทรงธรรม ภายในมีพระประธาน 1 องค์และมีพระบาท 4 รอยอยู่ด้านหน้า มีความหมายถึงพระพุทธเจ้า 4 องค์ที่ตรัสรู้แล้ว ภายในบริเวณวัด ยังมีพระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ 2 ประดิษฐานอยู่ด้วย

พระปรางค์บรรจุพระบรมอัฐิของรัชกาลที่ 2

พระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ 2

พระอุโบสถวัดอัมพวันเจติยารามและภาพจิตรกรรมฝาผนัง

พระที่นั่งทรงธรรม

วัดภุมรินทร์กุฎีทอง ตั้งอยู่เยื้องกับวัดอัมพวันเจติยาราม เหตุที่มีคำว่า “กุฎีทอง” เนื่องจากกุฎีเจ้าอาวาสทำด้วยไม้สัก เขียนลายปิดทองทั้งด้านนอกและด้านใน เดิมกุฎีทองหลังนี้อยู่ที่วัดบางนางลี่ใหญ่ โดยมีประวัติเล่าว่า วัดนี้มีสมภารองค์หนึ่งมีความเชี่ยวชาญในทางสมถวิปัสสนา มีญาณวิเศษสามารถมองเห็นเหตุการณ์ล่วงหน้าได้ ครั้นเมื่อเศรษฐกิจทองและเศรษฐกิจอื่นพร้อมด้วยคุณนาคผู้เป็นธิดา ไปทำบุญและตรวจดวงชะตาพร้อมทั้งขอฤกษ์กำหนดวันหมั้นของคุณนาคกับหลวงยกกระบัตร สมภารได้ทำนายว่า คุณนาคมีบุญวาสนา ภายภาคหน้าจะได้เป็นนางพญามหากษัตริย์ ต่อมาไม่นานคุณนาคก็ได้ดำรงพระอิสริยยศเป็น สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี ในรัชกาลที่ 1 เป็นจริงตามที่สมภารทำนายไว้ ทางครอบครัวคุณนาคจึงได้สร้างกุฎีทองถวายแก่วัดบางนางลี่ใหญ่ 3 หลัง เมื่อ พ.ศ.2325

ต่อมาที่ดินบริเวณที่ปลูกกุฎีทองถูกน้ำเซาะจนตลิ่งพัง จึงต้องย้ายกุฎีทองมาไว้ที่วัดภุมรินทร์เมื่อปี พ.ศ.2431 และเปลี่ยนชื่อวัดเป็น “วัดภุมรินทร์กุฎีทอง” กุฎีทองได้ถูกรื้อลงเมื่อประมาณปี พ.ศ.2538 เนื่องจากตัวอาคารผุพังและถูกน้ำเซาะจนดินพังทลาย เหลือเพียงซาก ปัจจุบันได้รับการซ่อมแซมและสร้างใหม่อยู่ 1 หลัง นอกจากนี้ยังมีพิพิธภัณฑ์ของวัด ซึ่งเก็บรวบรวมของเก่ามาตั้งแต่ปี พ.ศ.2539 ส่วนใหญ่เป็นของราชินิกุล ณ บางช้างถวายให้ เช่น ซามสังคโลก จาน แจกัน ตำรายา คัมภีร์ใบลาน ฯลฯ และยังมีบ้านดนตรีไทยบริเวณโรงเรียนวัดภุมรินทร์กุฎีทอง ซึ่งเป็นสถานที่สอนดนตรีและศิลปการแสดงพื้นบ้าน การเชิดหุ่นกระบอก เพื่อถ่ายทอดความรู้แก่เยาวชนผู้สนใจ

กุฎีทอง

วัดจุฬามณี ตั้งอยู่ริมฝั่งคลองอัมพวา เป็นวัดโบราณสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นตั้งแต่สมัยอยุธยา ตอนปลายรัชสมัยพระเจ้าปราสาททอง โดยทำแก้ววลีหรือน้อย นายตลาดบางช้าง ต้นวงศ์ราชินิกุลบางช้าง บริเวณด้านหลังวัดนี้เป็นนิวาสถานของสมเด็จพระอมรินทราบรมราชินีและสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 1 และรัชกาลที่ 2 ตามลำดับ เนื่องจากวัดจุฬามณีมีอายุยาวนาน จึงได้มีการบูรณะครั้งใหญ่เมื่อ พ.ศ.2511 โดยหลวงพ่อนิ่งซึ่งปัจจุบันมรณะภาพแล้วแต่ร่างกายไม่เน่าเปื่อย สังฆารได้รับการบรรจุในโรงแก้วให้ประชาชนสักการะบูชา ภายในพระอุโบสถมีภาพจิตรกรรมฝาผนังแสดงพุทธประวัติและวิถีชีวิตของชาวไทย ประติมากรรมบนหน้าบันทั้ง 4 ทิศของพระอุโบสถแสดงเรื่องราวในวรรณคดีไทย เช่น หน้าบันด้านทิศตะวันออกเป็นรูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ ทิศตะวันตกเป็นรูปพระนารายณ์ทรงครุฑ ทิศเหนือเป็นรูปพระอิศวรทรงหงส์ และทิศใต้เป็นรูปครุฑยุดนาค ส่วนซุ้ม

ประตูหน้าต่างมีลายฉลุรูปเทวดาประดับมุก บริเวณยอดปราสาทประดับด้วยกระจกสี รอบๆ พระอุโบสถทั้ง 4 ด้าน มีศาลาพัก และกุฏิทรงไทยหลายหลัง

พระอุโบสถวัดจุฬามณี

จิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถวัดจุฬามณี

วัดอินทาราม ตั้งอยู่ที่ตำบลเหมืองใหม่ เป็นวัดโบราณ สร้างเมื่อ พ.ศ.2300 ในสมัยกรุงศรีอยุธยา แต่มาปฏิสังขรณ์ใหม่ในรัชกาลที่ 3 สิ่งที่น่าสนใจภายในวัดได้แก่ พระพุทธรูปหลวงพ่โตอายุกว่า 300 ปี พระอุโบสถสร้างด้วยหินอ่อนทั้งหลัง บานหน้าต่างและบานประตูเป็นไม้สัก แกะสลักสุภาพชิตสอนใจ มีพิพิธภัณฑวัตถุโบราณ อุทยานปลาดะเพียน และศูนย์ฟื้นฟูสภาพจิตใจ ที่ใช้สมุนไพรควบคุมกับการปฏิบัติธรรมรักษาผู้ติดยาเสพติด

วังมัจฉา

วัดบางกะพ้อม เป็นวัดโบราณ สร้างขึ้นภายหลังเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ประมาณ พ.ศ.2312 ไม่ปรากฏนามผู้สร้าง แต่มีเรื่องเล่าต่อกันมาว่า มีเศรษฐีท่านหนึ่งพาครอบครัวและบ่าวไพร่ลงเรือพร้อมด้วยทรัพย์สินหนีข้าศึกมาถึงบริเวณที่เรียกกันว่าแหลมบางกะพ้อม เห็นเป็นทำเลที่เหมาะสม จึงสร้างที่พักอาศัยอยู่บริเวณนี้ พร้อมทั้งสานกระบุงตะกร้า เสือล่าแพน กะพ้อมใส่ข้าวขายเพื่อเลี้ยงชีพ ต่อมาข้าศึกบุกมาถึง เศรษฐีเห็นว่าหนีไม่พ้นจึงพากันเข้าไปแอบอยู่ในกะพ้อมที่สานไว้ โดยตั้งสัตยาธิษฐานว่าขออย่าให้ทหารข้าศึกมาพบเลย หากรอดพ้นภัยครั้งนี้จะสร้างวัดขึ้นตรงบริเวณนี้ ข้าศึกก็ผ่านไปโดยไม่เห็นว่ามีใครหลบซ่อนอยู่ เมื่อเศรษฐีออกมาจากกะพ้อมจึงให้บ่าวไพร่ช่วยกันสร้างวัดขึ้นและเรียกวัดนี้ว่า “วัดบังกับพ้อม” ต่อมาเสียงกร่อนเป็น “วัดบางกะพ้อม” วัดนี้เป็นวัดที่มีภาพจิตรกรรมฝาผนังที่เก่าแก่

สวงามหาดูยากอายุกว่า 200 ปี สร้างสมัยปลายกรุงศรีอยุธยา เป็นภาพเกี่ยวกับพระพุทธรูปประวัติเรียงรายอยู่รอบผนังวิหารทั้ง 4 ด้าน นอกจากนี้ยังมีรอยพระพุทธรูปบาทจำลองสี่รอย ซึ่งสร้างขึ้นในสมัยกรุงธนบุรี ประดิษฐานอยู่กลางวิหาร

จิตรกรรมฝาผนังนูน วัดบางกะพ้อม

หน้าบันพระอุโบสถ

ประตูทางเข้าพระอุโบสถ

วัดเขายี่สาร ตั้งอยู่บนภูเขาเตี้ยๆ ในหมู่บ้านเขายี่สาร ภายในประกอบด้วยโบราณสถานที่มีอายุเก่าแก่ ทั้งวิหาร พระอุโบสถและกุฏิสงฆ์ ในวิหารนั้นมีรอยพระพุทธรูปบาทและมณฑปครอบอยู่ บานประตูวิหารทั้งสองด้านแกะสลักลงรักปิดทอง บานซ้ายมีลวดลายลักษณะเป็นแบบจีน ส่วนบานขวามีลวดลายเป็นแบบไทย ตรงพื้นที่ว่างระหว่างประตู 2 บาน มีพระพุทธรูปแกะสลักปางห้ามสมุทร มีภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องราวเกี่ยวกับเทพเจ้าจีนอยู่ที่หน้าต่างพระอุโบสถ บริเวณรอบๆ วิหารและพระอุโบสถมีหอรบซังเก่า วิหารราย และเก๋งจีน นอกจากนี้ยังมีพิพิธภัณฑสถานบ้านเขายี่สาร เริ่มก่อตั้งเมื่อ พ.ศ.2539 ด้วยความร่วมมือร่วมใจของชาวชุมชนยี่สารที่มีความสำนึกในประวัติศาสตร์ความเป็นมาของท้องถิ่น อาคารชั้นล่างจัดแสดงภูมิปัญญาบ้านเขายี่สาร ชีวิตวัฒนธรรมของผู้คน เครื่องมือผลิตยาสมุนไพร เครื่องใช้ไม้สอยของชาวบ้านในชุมชน ชั้นบนจัดแสดงภาชนะ เครื่องมือเครื่องใช้ของชาวชุมชนเขายี่สาร

พระอุโบสถวัดเขายี่สาร

หน้าต่างลงรักปิดทอง

พระนอนในถ้ำภายในวัดเขายี่สาร

ท่าเรือหน้าวัดเขายี่สาร

วัดบางแคใหญ่ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำแม่กลอง สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.2357 ภายในวัดมีโบราณสถานและโบราณวัตถุที่น่าสนใจ ได้แก่ พระอุโบสถหลังใหญ่อายุกว่า 150 ปี ด้านหน้ามีเจดีย์เหลี่ยมย่อมุมสิบสอง ศิลปะสมัยกรุงศรีอยุธยา พระประธานในอุโบสถปั้นด้วยศิลาแลง ปางมารวิชัย ด้านหน้าพระอุโบสถมีธรรมเจดีย์ 7 องค์ สร้างเมื่อ พ.ศ.2415 มีกำแพงแก้วล้อมรอบ และมีภาพจิตรกรรมฝาผนังบนฝาประจัน กุฏิสงฆ์ ที่เขียนด้วยสีฝุ่นผสมกาวเขียนขึ้นในปลายรัชกาลที่ 2 เป็นภาพเรื่องราวการทำสงครามไทย-พม่า

พระอุโบสถวัดบางแคใหญ่

ภาพจิตรกรรมฝาผนัง

วัดบางแค่น้อย ตั้งอยู่ตำบลแควอ้อม ริมแม่น้ำแม่กลอง สร้างเมื่อ พ.ศ.2411 พระอุโบสถหลังเดิมสร้างบนแพไม้ไผ่ผูกกับต้นโพธิ์ ต่อมาได้สร้างอุโบสถบนพื้นดิน เมื่ออุโบสถหลังเดิมชำรุดทรุดโทรมจึงสร้างอุโบสถหลังใหม่ขึ้น ภายในอุโบสถเป็นไม้สักแกะสลักทั้งดงาม

วัดบางแค่น้อย และภาพแกะสลักไม้ภายในอุโบสถ

วัดพวงมาลัย เป็นสถานที่หนึ่งที่มีรัชกาลที่ 5 ทรงเสด็จประพาสต้น มีสิ่งที่น่าสนใจคือ ธรรมมาสน์บุษบก บานประตูและหน้าต่างพระอุโบสถลวดลายนูน และเจดีย์หงสาวดี

พระอุโบสถวัดพวงมาลัย

บุษบก สำหรับแสดงธรรมเทศน์
ภายในวัดพวงมาลัย

เตาตาล ตั้งอยู่ริมถนนสายสมุทรสงคราม-อัมพวา เป็นแหล่งผลิตน้ำตาลมะพร้าว ซึ่งเป็นอาชีพสำคัญของชาวสมุทรสงคราม มีการสาธิตขั้นตอนวิธีการทำน้ำตาลมะพร้าว จำหน่ายน้ำตาลมะพร้าวและผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว ปัจจุบันมีเตาตาลให้เที่ยวชม 5 แห่ง ได้แก่ เตาตาลหวาน เตาตาลดี เตาทวิ เตากาหลง และเตาไทย

การสาธิตการทำน้ำตาลมะพร้าว

ตลาดน้ำท่าคา ตั้งอยู่ที่บ้านท่าคา ตำบลท่าคา เป็นตลาดนัดทางน้ำที่ลอยเรือค้าขายกันมานานนับร้อยปี โดยมีประชาชนจากพื้นที่ใกล้เคียงมาติดต่อซื้อขายสินค้าการเกษตร ในวันขึ้นและแรม 2 ค่ำ 7 ค่ำ และ 12 ค่ำ โดยเริ่มค้าขายกันตั้งแต่เวลา 09.00-12.00 น.

บรรยากาศตลาดน้ำท่าคา

วัดบางกุ้ง ตั้งอยู่ที่ตำบลบางกุ้ง อำเภอบางคนที พื้นที่วัดมีถนนตัดผ่านกลาง ทำให้ภูมิทัศน์
ศาลาการเปรียญ กับพระอุโบสถอยู่กันคนละด้าน ทางด้านที่เป็นพระอุโบสถมีพระอุโบสถปรกโพธิ์อายุ
กว่า 100 ปี มีต้นโพธิ์และต้นไทรปกคลุมอยู่ พระอุโบสถปรกโพธิ์นี้ ประดิษฐานพระพุทธรูปหลวงพ่อนิล
มณี มีภาพจิตรกรรมฝาผนังที่สวยงามแต่ลบเลือนเกือบหมด ใกล้กับพระอุโบสถปรกโพธิ์เป็นอนุสาวรีย์
สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชประทับนั่ง ถัดไปเป็นพระอุโบสถหลังใหม่ ภายในกุฏิเจ้าอาวาสมีพระบรม
รูปจำลองสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชขนาดเท่าองค์จริง มีพิพิธภัณฑ์อาวุธในสมัยที่พระองค์รวบรวม
ไพร่พลต่อสู้กับพม่า เพื่อกอบกู้เอกราช ของส่วนใหญ่ที่เก็บไว้ชุดพบในบริเวณค่ายบางกุ้ง ซึ่งสร้างขึ้น
เพื่อรับมือกับทหารพม่า เมื่อ พ.ศ.2307 แต่ถูกพม่าตีแตก จนกระทั่งสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรง
กอบกู้เอกราชและขับไล่ทหารพม่าออกไป จึงมอบกำลังทหารชาวจีนให้อยู่ประจำค่ายนี้เพื่อระวังรักษา
เมืองสมุทรสงครามและเมืองราชบุรี โดยใช้วัดบางกุ้งเป็นศูนย์กลางค่าย หลักฐานที่เหลืออยู่ปัจจุบันคือ
เสาเขต สระน้ำ และวัดบางกุ้ง

อุโบสถที่ถูกปกคลุมด้วยต้นโพธิ์และต้นไทร

พระประธานภายในอุโบสถ

ค่ายบางกุ้ง

อนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

วัดเพชรสมุทรวิหารหรือวัดบ้านแหลม ตั้งอยู่ตำบลแม่กลอง อำเภอเมืองสมุทรสงคราม เป็นที่ประดิษฐาน “หลวงพ่อบ้านแหลม” พระพุทธรูปปางอุ้มบาตรขนาดเท่าคนจริงสมัยสุโขทัย ซึ่งเป็นพระพุทธรูปสำคัญของจังหวัด ตามตำนานกล่าวว่าชาวบ้านแหลมที่อยู่ในเขตเมืองเพชรบุรีได้อพยพหนีพม่าเข้ามาตั้งถิ่นฐานในตำบลแม่กลอง ทางด้านเหนือของวัดศรีจำปา จึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่า “บ้านแหลม” และช่วยกันบูรณะวัดศรีจำปา จากนั้นจึงเรียกชื่อวัดใหม่ว่า “วัดบ้านแหลม” ซึ่งประดิษฐานหลวงพ่อบ้านแหลม ที่ถือเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดสมุทรสงคราม

หลวงพ่อบ้านแหลม

พระพุทธรูปคู่เมืองสมุทรสงคราม

นอกจากแหล่งท่องเที่ยวข้างต้น ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจอื่นๆ บริเวณชุมชนอัมพวาและพื้นที่ใกล้เคียง ได้แก่ โฮมสเตย์ (Home stay) บริเวณคลองแควอ้อม และบ้านเรือนไทยตำบลปลายโพรงพัง ซึ่งเป็นสถานที่พักผ่อนที่เป็นที่นิยมของทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ จุดชมหิ่งห้อยบริเวณคลองตะเคียน และบริเวณริมแม่น้ำแม่กลอง วัดประดู่และวัดดาวดึงษ์ ซึ่งอยู่ในเส้นทางเสด็จประพาสต้น ปีนสุวรรณเบญจรงค์ซึ่งเป็นแหล่งผลิตเครื่องเบญจรงค์คุณภาพยอดเยี่ยมของประเทศ เรือนแพะเลี้ยงแมวไทย วัด ชุมชนริมน้ำ และวิถีชีวิตริมน้ำสองฝั่งคลองทั่วไป

โฮมสเตย์ บริเวณคลองแค่อ้อม

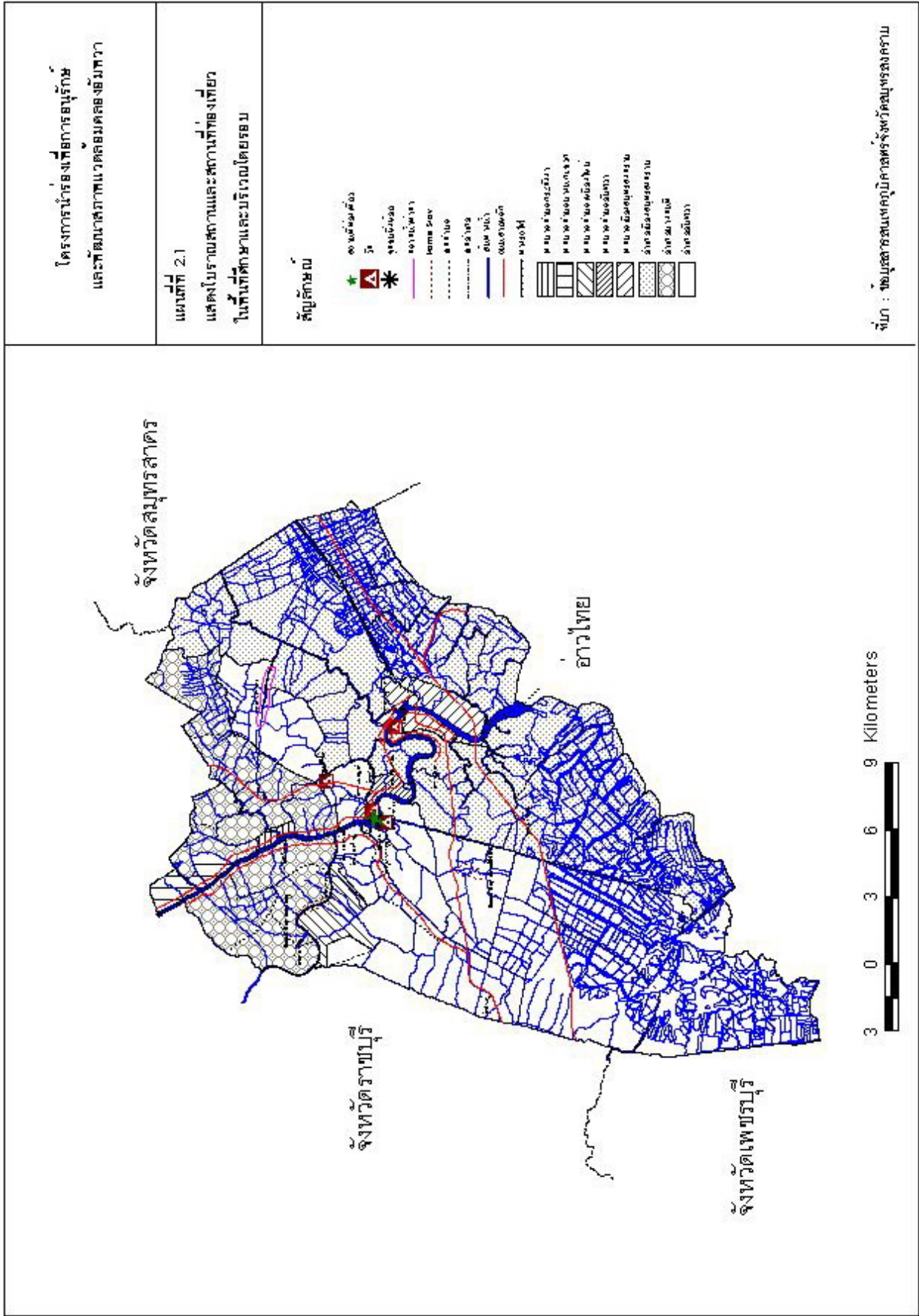

โฮมสเตย์ บริเวณปลายโพงพาง

เรือนเพาะเลี้ยงแมวไทย

2.2 รูปแบบการท่องเที่ยวของชุมชนอัมพวาและพื้นที่ใกล้เคียง

1) การเที่ยวชมวิถีชีวิตชาวอัมพวา

- ชมหิ่งห้อย
- เตาตาล
- ล่องเรือตามลำน้ำ
- ชีวีตรึมคลอง
- ตกกุ้ง
- ไล่บาตรแบบชาวคลอง

2) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เป็นการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับผลผลิต การบริการ และประสบการณ์ด้านการเกษตรกรรมของท้องถิ่น โดยมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวชมการผลิต วิถีชีวิต การสาธิต ให้นักท่องเที่ยวทดลองทำ จัดเป็นค่ายเกษตรกรรม และให้นักท่องเที่ยวซื้อผลผลิต อาหาร ของที่ระลึก ซึ่งกลุ่มเป้าหมายควรเป็นผู้ที่มีความสนใจทางด้านการเกษตร หรืออยากมีประสบการณ์ในการทำกิจกรรมด้านการเกษตร

2.2.1 เส้นทางการท่องเที่ยวในปัจจุบันของอัมพวาและพื้นที่ใกล้เคียง

เส้นทางท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเนื่องกับอัมพวา สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ คือ

1. เส้นทางท่องเที่ยวลักษณะเป็นทางผ่านต่อไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแหล่งอื่นๆ เช่น ตลาดน้ำดำเนินสะดวก
2. เส้นทางท่องเที่ยวที่มีจุดปลายทางที่อัมพวา ส่วนใหญ่มักจะเข้ามาเที่ยว อุทยาน ร.2 และวัดใกล้เคียง เช่น วัดอัมพวันเจติยาราม วัดบางกุ้ง วัดภุมรินทร์กุฎีทอง

2.2.2 เส้นทางท่องเที่ยวที่สามารถจัดขึ้นได้ในชุมชนอัมพวาและพื้นที่ใกล้เคียง

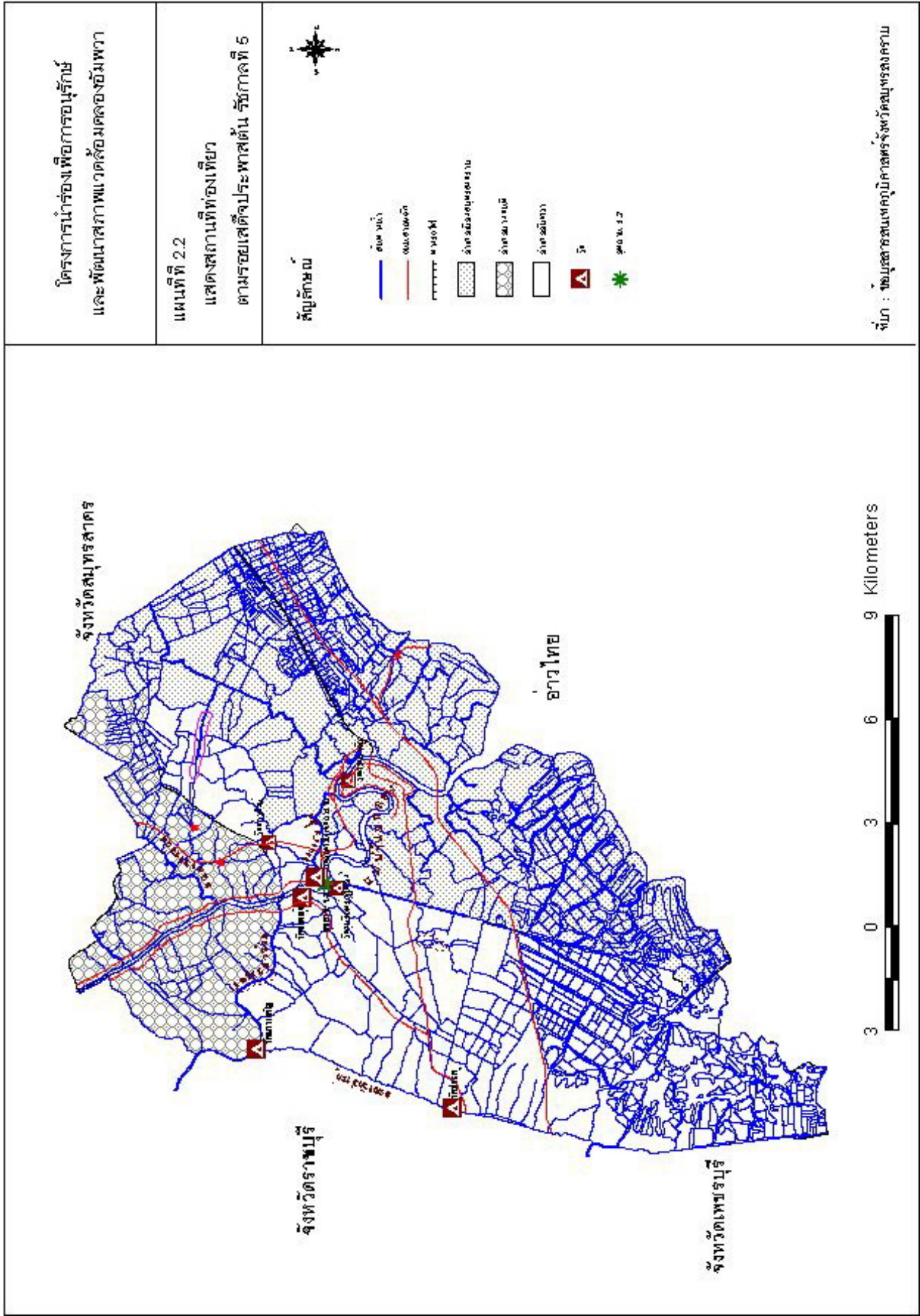
เส้นทางท่องเที่ยวที่สามารถจัดขึ้นโดยมีชุมชนอัมพวาเป็นศูนย์กลางการบริการ มีรูปแบบเส้นทางดังนี้

1. เส้นทางท่องเที่ยวภายในชุมชน ได้แก่ ทางเดินเลียบบคลองอัมพวา ทางเดินริมเขื่อนหน้าอำเภอ ทางเดินตามชุมชนต่างๆ ที่เชื่อมแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ใช้การเดินเท้าและจักรยานเป็นหลัก
2. เส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมต่อกับพื้นที่โดยรอบ โดยใช้ถนน แม่น้ำ และคลองเป็นหลัก มีเส้นทางดังนี้
  - เส้นทางตามถนน เน้นถนนเลียบบแม่น้ำแม่กลองทั้งสองฝั่ง ซึ่งเชื่อมต่อกับสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ริมแม่น้ำและสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรบริเวณใกล้เคียง
  - แม่น้ำแม่กลอง
  - คลองอัมพวา คลองบางจาก คลองดาวดึงษ์ คลองผีหลอก
  - คลองบางน้อย คลองแควอ้อม
3. เส้นทางท่องเที่ยวด้วยจักรยาน เส้นทางจักรยานที่น่าสนใจ ได้แก่
  - เส้นทางภายในชุมชน
  - เส้นทางภายในสวน
  - เส้นทางถนนเลียบบแม่น้ำแม่กลอง
  - เส้นทางอัมพวา - บางนกแขวก- ดำเนินสะดวก
  - เส้นทางอัมพวา - เมืองสมุทรสงคราม
  - เส้นทางอัมพวา - ตลาดน้ำท่าคา

2.2.3 เส้นทางตามรอยเสด็จประพาสต้น รัชกาลที่ 5 ซึ่งปรับให้เข้ากับแหล่งท่องเที่ยวปัจจุบัน

2.3 กิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว

1. งานประเพณีและการละเล่นต่างๆ เช่น ประเพณีแข่งเรือ หุ่นกระบอก ดนตรีไทย

2. การมีส่วนร่วมของเกษตรกรด้านการท่องเที่ยว โดยการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร ให้ นักท่องเที่ยวชมการสาธิตวิธีการทำผลิตภัณฑ์จากการเกษตร เช่น สวนลิ้นจี่ การทำน้ำตาลมะพร้าว

3. ของที่ระลึกประจำชุมชน เช่น เครื่องเบญจรงค์ ซอแกะสลักจากมะพร้าว ผลิตภัณฑ์จาก กะลามะพร้าว เครื่องจักรสานจากก้านมะพร้าว

2.3.1 กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในอัมพวา

2.3.1.1 บ้านห้วยหาด

สถานที่ตั้ง หมู่บ้านห้วยหาด ต. เหมืองใหม่ อ.อัมพวา จ. สมุทรสงคราม

การดำเนินการ เป็นกลุ่มแม่บ้านในหมู่บ้านห้วยหาด 20 หลังคาเรือน จากการดำเนินงานที่ผ่านมา ได้รับการติดต่อจากมูลนิธิอาสาเพื่อสังคม (มอศ.) ซึ่งจะนำอาสาสมัครชาวต่างประเทศ ที่เดินทางเข้ามาทำงานในประเทศไทย มาอยู่อาศัยกับชาวบ้าน เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณี และฝึกการพูดภาษาไทย นอกจากนี้ยังมีกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ และชาวไทยด้วย

กิจกรรม

- ดูนก
- ชี้อักษรยานเที่ยวในหมู่บ้าน
- การพายเรือเที่ยวสวนผลไม้
- ไล่บาตรตอนเช้าที่บ้าน/วัด
- ชมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของชุมชน
- เยี่ยมชมโรงงานเซรามิค
- การล่องเรือตามรอยเสด็จประพาสต้น รัชกาลที่ 5

การติดต่อ

- 1) คุณทองหยิบ แก้วนิลกุล (ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 9) 35 หมู่ 9 ต.เหมืองใหม่ อ.อัมพวา
จ.สมุทรสงคราม โทร. (034) 735-073
- 2) คุณสมนึก สุ่มะนาค ห้องภาพฟอร์ยู 36/9 หมู่ 6 ต.วัดเพลง อ.วัดเพลง
จ.ราชบุรี โทร. (032) 363-260

2.3.1.2 บ้านเรือนไทย

สถานที่ตั้ง หมู่บ้านเรือนไทย ต. ปลายโพรงพาง อ. อัมพวา จ. สมุทรสงคราม

การดำเนินการ จัดเฉพาะวันที่ตรงกับวันนัดตลาดน้ำท่าคา

อัตราค่าบริการ 1,500 บาท (2 วัน 1 คืน รวมอาหาร ที่พัก นำเที่ยว เรือพาย)

กิจกรรม

- ตักบาตรตอนเช้า
- ไหว้พระวัดต่าง ๆ
- เยี่ยมชุมชนโบราณ
- นำเที่ยวชมวิถีชีวิต ไทยในคลอง เตาตาล บ้านทรงไทย สวนส้มโอ
- บ้านดนตรี อุทยาน รัชกาลที่ 2

- หัดพายเรือ หรือเล่นน้ำในคลอง
- ชมการแสดงหุ่นกระบอกคณะซุ้เข็ดขำนาญศิลป์
- ออกเดินทางไปชมตลาดน้ำท่าค้ำด้วยเรือหางยาว
- บ้านแมวไทย
- ราคาค่าที่พัก 400 บาทต่อคน (รวมอาหาร 2 มื้อ)

การติดต่อ

- 1) มูลนิธิพิทักษ์สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว (ททท.) โทร. (02) 694-1222 ต่อ 1360-2
- 2) เนเจอร์ แทรเวลเลอร์ โทร. (02) 377-5370-2
- 3) คุณรุจิพร โฮมสเตย์ทัวร์ โทร. (01) 628-8570
- 4) อบต. ปลายโพรงพาง หมู่ 7 บ้านโคกเกตุ โทร. (034) 713-184
- 5) กำนันธวัช บุญพัธ โทร. (01) 403-7907, (01) 554-1065
- 6) สำนักงานพัฒนาชุมชน อัมพวา โทร. (034) 751-999

2.3.1.3 บ้านท่าค้ำ

สถานที่ตั้ง หมู่บ้านท่าค้ำ ต.ท่าค้ำ อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม

การดำเนินการ - ดำเนินการโดยกลุ่มชาวบ้านท่าค้ำ

- ทุกวันขึ้น-แรม 2, 7 และ 12 ค่ำ สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับวันเวลาที่มิตลาดน้ำได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้ำ โทร. (034) 766-208

กิจกรรม

- เที่ยวชมตลาดน้ำท่าค้ำ
- การพายเรือเที่ยวชมสวนผลไม้ และการเคี้ยวน้ำตาล
- ชมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของชุมชน
- ราคาที่พัก 100 บาทต่อคน อาหารมื้อละ 80 บาท

การติดต่อ

- คุณอุไร เทียมสมชาติ (ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 2) 26/4 หมู่ 2 ถ.บางใหญ่-บางสะไ้ ต.ท่าค้ำ อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม โทร. (034) 749-380
- คุณทวีป เจือไท โทร. (034) 766-170
- คุณทรัพย์ ฝ่องเพชร โทร. (034) 766-190

2.4 ศิลปะพื้นบ้าน

จังหวัดสมุทรสงครามมีศิลปะพื้นบ้านที่เคยมีชื่อเสียงมาตั้งแต่ในอดีต และนับวันจะสูญหายไปถ้าขาดการอนุรักษ์ จนมีชาวบ้านบางคนที่มีใจรักและเห็นความสำคัญของศิลปะพื้นบ้านสร้างผลงานขึ้นมาด้วยใจรัก กลายเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับครอบครัว สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดสมุทรสงคราม

2.4.1 ศิลปะบ้านดนตรีไทย

บ้านดนตรีไทยถือเป็นถิ่นกำเนิดของหลวงศิลปบรรเลง ตั้งอยู่ภายในโรงเรียนวัดกุฎีทอง เป็นสถานที่สอนดนตรีให้แก่เยาวชนผู้สนใจทั้งในจังหวัดสมุทรสงครามและพื้นที่ใกล้เคียง โดยมีนายอำเภออัมพวา เป็นประธานดูแลบ้านดนตรีไทย กิจกรรมภายในบ้านดนตรี ประกอบด้วยการสอนดนตรีไทยและศิลปะการแสดงหุ่นกระบอกให้กับเยาวชนในพื้นที่ ซึ่งจะมีโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสงครามหมุนเวียนกันมาเรียน โดยจัดให้มีการเรียนการสอนตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันเสาร์

2.4.2 ศิลปะการเขียนลายเบญจรงค์ ของ นายวิรัตน์ ปันสุวรรณ

การเขียนลายเบญจรงค์ของ นายวิรัตน์ ปันสุวรรณ ผลงานของท่านได้เสนอเข้ารับรางวัล คือ จิตรกรรมลายเบญจรงค์และลายน้ำทอง ได้รับการยกย่องให้เป็นบุคคลผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมภาคกลาง (เขต 7) ประจำปี พ.ศ.2534 โดยได้รับโล่ห์พระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ปัจจุบันสามารถถ่ายทอดวิชากรรมวิธีและขั้นตอนการผลิตเครื่องถ้วยชามเบญจรงค์ ได้ที่ บ้านเบญจรงค์ เลขที่ 32/1 หมู่ที่ 7 ตำบลบางช้าง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

2.4.3 ศิลปะการแสดงหุ่นกระบอก ของ นายวงษ์ รวมสุข

การแสดงหุ่นกระบอกของ นายวงษ์ รวมสุข ท่านเป็นบุคคลที่มีความสามารถเฉพาะตน เชิดหุ่นได้ดี ได้รับความนิยมอย่างมาก ท่านเป็นคนที่มั่นสัจกล้าแสดงออก พุดจา สนุกสนาน เชาว์ปัญญาดี ทั้งยังเคยมีโอกาสได้เชิดหุ่นหน้าพระที่นั่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ปัจจุบันนายวงษ์ รวมสุขถึงแก่กรรมแล้วแต่ “ศิษย์พ่อครูวงษ์” ยังคงสืบสานผลงานด้านการแสดงหุ่นกระบอกอย่างต่อเนื่องคือ คณะชุดเชิดขำนาฏศิลป์โดยมีป้าอาบ แก้วอ่อน เป็นเจ้าของคณะ

2.4.4 ศิลปะการแสดงหนังใหญ่ ของ วัดบางน้อย

การแสดงหนังใหญ่ของวัดบางน้อย ตำบลจอมปลวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม มีหลวงพ่อยู่เป็นผู้เริ่มดำเนินการ ท่านได้ฝึกหัดลูกศิษย์โดยสอนเรียนหนังสือใหญ่ (หนังสือขอม) พร้อมทั้งตั้งวงปี่พาทย์วงใหญ่ เรียกว่าปี่พาทย์ (ชาวบ้านเรียกพิณพาทย์) ต่อมาเมื่อมีลูกศิษย์ที่มาร่ำเรียนศึกษาค้นคว้ามากขึ้น หลวงพ่อจึงคิดสร้างหนังใหญ่ โดยใช้ช่างที่มีความรู้ความชำนาญในการทำหนังใหญ่ และทำการฝึกหัดเกี่ยวกับการพากย์และเชิด จนสามารถที่จะแสดงในงานต่าง ๆ ได้ หลวงพ่อจึงจัดตั้งเป็นคณะหนังใหญ่ขึ้นในสมัยเดียวกับหนังใหญ่วัดขนอน จังหวัดราชบุรี ปัจจุบันมีเหลือให้เห็นเพียง 15 ตัว เนื่องจากไฟไหม้ที่กุฏิหอวิมานแก้ว ซึ่งเป็นที่เก็บรักษาหนังใหญ่ หนังใหญ่วัดบางน้อยมีลีลาการเขียนภาพ และลักษณะของลวดลาย คล้ายกับหนังใหญ่ชุดพระนครไหวที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ทางจังหวัดสมุทรสงครามมีโครงการจะอนุรักษ์หนังใหญ่ของวัดบางน้อยไว้ โดยจะทำห้องประวัติศาสตร์เมืองแม่กลองต่อไป

2.4.5 ศิลปะไทยในลายมะพร้าวช่อ ของ นายสมพร เกตุแก้ว

นายสมพร เกตุแก้ว เป็นบุคคลที่มีความรู้เรื่องมะพร้าวช่อและการแกะสลักมะพร้าวช่อ และเป็นนักดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงของจังหวัดสมุทรสงคราม ท่านได้บันทึกเรื่องมะพร้าวช่อไว้ว่า มะพร้าวช่อมีลักษณะเหมือนมะพร้าวทั่วไป มีส่วนที่แตกต่างคือ ส่วนที่เป็นกะลาของมะพร้าวช่อ จะมีลักษณะพิเศษเป็นทรงรูปสามเหลี่ยม มีปุ่ม มีพู 3 ปุ่ม ปุ่มนี้เกิดขึ้นบริเวณเส้นสาแหรกอันเป็นด้านที่ตรงข้ามกับตากะลามะพร้าว มองดูผิว ๆ จะเห็นเป็นโหนดเหมือนเคียวข้าง แต่บางรายจะมองเห็นเหมือนนมเด็กหญิงแรกรุ่นสาว พื้นที่พบมะพร้าวช่อลักษณะดี ส่วนมากจะพบที่อำเภอบางคนที และอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ปัจจุบันนายสมพร เกตุแก้ว เปิดสอนดนตรีไทยที่บ้าน โดยไม่หวังผลตอบแทนและแกะสลักมะพร้าวช่อ ผู้ที่สนใจสามารถเลือกซื้อหรือศึกษาศิลปะการแกะสลักมะพร้าวช่อ ได้ที่ 43 หมู่ที่ 5 ตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

2.5 สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

ตำบล	รายการผลิตภัณฑ์	เอกลักษณ์/จุดเด่นของผลิตภัณฑ์
ตำบลบางช้าง อำเภออัมพวา	☐ ขนมไทย ได้แก่ ขนมจ่ามงกุฎ ช่อม่วง ตะลิงปิ้งเชื่อม ทองหยอด ทองหยิบ ฝอยทอง สัมปันนี หม้อแกง ☐ ชันน้ำ - พานรอง ☐ ตะกร้า - ตะกร้าหิ้ว ☐ หมวกผู้ชาย - ผู้หญิง ☐ บ้านजू	<p>เป็นขนมหวาน มีสีสันสวยงาม น่ารับประทาน ห่อด้วยใบตอง</p> <p>เป็นหัตถกรรมจักสานจากก้านมะพร้าว</p> <p>เป็นหัตถกรรมจักสานจากก้านมะพร้าว</p> <p>เป็นหัตถกรรมจักสานจากก้านมะพร้าว</p> <p>ประดิษฐ์บ้านทรงไทยขนาดเล็กด้วยไม้</p>
ตำบลท่าคา อำเภออัมพวา	☐ น้ำตาลมะพร้าว	ผลผลิตจากมะพร้าวมาแปรรูป
ตำบลบางแค อำเภออัมพวา	☐ ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว (นาฬิกา เข็มขัด ฯลฯ)	เป็นผลิตภัณฑ์ที่นำเอาวัสดุเหลือใช้มาทำของตกแต่งได้อย่างสวยงาม ฝีมือประณีต
ตำบลยี่สาร อำเภออัมพวา	☐ ผ้าซิ่น ☐ ผ้าเช็ดหน้า ☐ เสื้อสำเร็จรูป	<p>ผ้าฝ้ายมัดดวดลายและย้อมสีด้วยเปลือกไม้</p> <p>ผ้าฝ้ายตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมมัดย้อมด้วยสีเปลือกไม้</p> <p>ผลิตภัณฑ์เสื้อสำเร็จรูปที่ตัดเย็บจากผ้ามัดย้อมจากเปลือกไม้</p>
ตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา	☐ วุ้นจุฬา - ปักเป้า ☐ ส้มโอขาวใหญ่	<p>ผลิตภัณฑ์จากกระดาศและไม้มาทำเป็นวุ้นไทย และอนุรักษ์วุ้นไทยโบราณ</p> <p>ผลผลิตจากเกษตร คือ ส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่</p>
ตำบลวัดประดู่ อำเภออัมพวา	☐ วุ้นมะพร้าว - วุ้นมะพร้าวน้ำเชื่อม	ผลผลิตจากมะพร้าวมาแปรรูป
ตำบลแควอ้อม อำเภออัมพวา	☐ ไวน์ผลไม้	ผลผลิตจากผลไม้แปรรูปเป็นไวน์
ตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา	☐ ส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่	ส้มโอปลอดสารเคมี มีรสหวานพิเศษ เนื้อดีลูกใหญ่

ตำบล	รายการผลิตภัณฑ์	เอกลักษณ์/จุดเด่นของผลิตภัณฑ์
ตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา	❑ ส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่	คุณภาพดี รสชาติหวานอร่อย
ตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง	❑ ตะกร้า ❑ ของชำร่วย	เป็นตะกร้าเอนกประสงค์ ทำจากไม้ไผ่ หวาย รูปแบบสวยงาม คงทน ได้แก่ ตะกร้า ที่ใส่ของ มีขนาดเล็กกะทัดรัด เหมาะเป็นของชำร่วยในโอกาสงานต่างๆ
ตำบลบางกระบือ อำเภอบางคนที	❑ ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว	ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว มีหลายรูปแบบ ทั้งของใช้ ของที่ระลึก และของตั้งโชว์

2.6 กิจกรรมทางวัฒนธรรมในรอบปี

มกราคม

- ❑ ทำบุญตักบาตรวันขึ้นปีใหม่ 1 มกราคม ของทุกปี มหรสปสมโภชนตลอดคืน

กุมภาพันธ์

- ❑ งานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) ชมการแสดงโขนหน้าพระที่นั่ง
- ❑ พิธีบวงสรวงพระบรมราชานุสาวรีย์ รัชกาลที่ 2 วันที่ 24 กุมภาพันธ์ของทุกปี
- ❑ เทศกาลตรุษจีน ไหว้เจ้าพ่อกวन्दู
- ❑ เวียนเทียนรอบพระอุโบสถวันมาฆบูชา

มีนาคม

- ❑ งานวันส้มโอขาวใหญ่อัมพวา

เมษายน

- ❑ งานวันผู้สูงอายุ 11 เมษายน
- ❑ งานทำบุญตักบาตรวันสงกรานต์ การละเล่นทางน้ำ
- ❑ งานประเพณีสงกรานต์ พระสงกรานต์ วันที่ 12-16 เมษายน
- ❑ งานวันลั่นจี่ ผลไม้สวนอัมพวา
- ❑ งานวันว้าวไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น

พฤษภาคม

- เวียนเทียนวันวิสาขบูชา
- งานถวายผ้าป่า

มิถุนายน

- งานถวายผ้าป่า
- บวชพระภิกษุ สามเณร สามเณรี

กรกฎาคม

- งานแห่เทียนพรรษา

สิงหาคม

- งานเฉลิมพระชนมพรรษา 12 สิงหาคมมหาราชินี
- ทำบุญตักบาตร เทียวชมวัดต่างๆ ริมน้ำ

กันยายน

- 20 กันยายน วันอนุรักษ์คลองอัมพวา ล่องเรือชมวิถีชีวิตไทยริมน้ำคลองอัมพวา สัมผัสชีวิตความเป็นอยู่ชุมชนริมน้ำ

ตุลาคม

- เทศกาลกินเจ
- งานสารทไทย
- งานทำบุญตักบาตรวันออกพรรษา
- งานถวายผ้ากฐิน

พฤศจิกายน

- งานผ้ากฐินหลวง
- งานประเพณีลอยกระทง

ธันวาคม

- งานเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคมมหาราช จุดเทียนชัยถวายพระพร

เนื่องจากชุมชนอัมพวามีประวัติศาสตร์ที่สำคัญเกี่ยวกับราชินีกุลของพระบรมจักรีวงศ์ มีรูปแบบการตั้งถิ่นฐานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยเฉพาะชุมชนริมน้ำ มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น ตลาดน้ำท่าคา โฮมสเตย์ มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีศักยภาพในการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม เช่น วัด โบราณสถาน ตลาดน้ำ หิ่งห้อย บ้านดนตรี บ้านแมวไทย หมู่บ้านทำขนม และยังคงประเพณีดั้งเดิมที่เลื้อยอยู่ที่ยังสามารถฟื้นฟูได้ง่าย แต่การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของชุมชนอัมพวายังมีไม่มากนัก เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดการ

พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ป้ายบอกสถานที่สำคัญ มัคคุเทศน์สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ นอกจากนี้ คนในท้องถิ่นบางส่วนยังขาดความเข้าใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และศิลปวัฒนธรรม และงบประมาณสนับสนุนจากรัฐมีอย่างจำกัด ทำให้ประเพณีสำคัญในชุมชนเริ่มหายไป คนรุ่นใหม่ไม่สนใจ และขาดการสืบทอดทางวัฒนธรรม ประเพณีทางน้ำสูญหายไปเนื่องจากมีน้ำน้อย แม่น้ำลำคลองตื้นเขิน วัดและโบราณสถานหลายแห่งอยู่ในสภาพทรุดโทรม ขาดการบำรุงรักษา จิตรกรรมฝาผนังของเดิมลบเลือนสูญหาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวภายในท้องถิ่นในอนาคต จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่คนในชุมชนจะร่วมมือร่วมใจกันอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของตนให้คงอยู่ต่อไป และใช้ประโยชน์จากการอนุรักษ์ดังกล่าว ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนอัมพวา